

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae

Rok 13, Nr 1/2009

Wydział Zarządzania i Administracji

Uniwersytetu Humanistyczno – Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Gospodarowanie zasobami organizacji
w warunkach zagrożeń otoczenia**

Przemysław M. Kątny¹

**OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ
GOSPODARCZĄ W STRUKTURZE WŁASNOŚCIOWEJ
PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ
NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
W LATACH 1995÷2008²**

Streszczenie

W strukturze własnościowej podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim w latach 1995÷2008, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, pod względem ilościowym, zajmują czołową lokatę. Udział tej grupy podmiotów, w całym analizowanym przedziale czasowym, nie spada poniżej 80% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w województwie. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to jednocześnie dominująca grupa podmiotów wchodzących w skład sektora prywatnego. Jej ilościowy udział wynosi ok. 96%. W latach 2003÷2008 na terenie województwa świętokrzyskiego ilość zarejestrowanych podmiotów grupy osób prowadzących działalność gospodarczą jest zawsze wyższa od ilości wyrejestrowań podmiotów w tej grupie. Tłumaczy to przyrost ilości osób prowadzących działalność gospodarczą w województwie świętokrzyskim, a zarazem przekłada się na wzrost globalny w sektorze prywatnym.

Podmiotem gospodarki narodowej nazywamy podmiot stosunków cywilno-

¹ mgr inż. Przemysław M. Kątny, Zakład Ubezpieczeń Społecznych O/Kielce.

² Niniejszy artykuł jest fragmentem obszerniejszej pracy na temat *Ubezpieczenia społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa świętokrzyskiego po 1945 roku*, przygotowywanej do druku.

prawnych prawa polskiego wyposażony w autonomię prawną, ekonomiczną i finansową, realizujący określoną przez siebie działalność, będący osobą prawną, jednostką organizacyjną nie mającą osobowości prawnej albo osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą³. Wszystkie podmioty gospodarki narodowej możemy podzielić na dwie grupy wchodzące w skład sektora prywatnego lub sektora publicznego. Za sektor prywatny⁴ będziemy uznawać ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujący własność prywatną krajową, własność zagraniczną oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału należącego do podmiotów sektora prywatnego. W przypadku gdy udziały kapitału publicznego i prywatnego są sobie równe, podmiot gospodarki narodowej zaliczany jest do sektora prywatnego. Analogicznie do sektora prywatnego określony zostanie sektor publiczny⁵, z tą różnicą, że będziemy go określać jako ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujących własność państwową, czyli Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych oraz własność jednostek samorządu terytorialnego, jak również „własność mieszaną” z przewagą kapitału po stronie podmiotów należących do sektora publicznego.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to jedna z grup podmiotów gospodarki narodowej wchodząca w skład sektora prywatnego. Pod pojęciem osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą⁶ należy rozumieć osobę, której działalność jest wpisana do ewidencji działalności gospodarczej i inna osoba prowadząca działalność na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku oraz osoba prowadząca indywidualne gospodarstwo rolne. Ta grupa podmiotów obejmuje również wspólników spółek cywilnych.

Dane statystyczne ukazujące ilościowe zmiany podmiotów gospodarki narodowej wchodzących w skład sektora prywatnego i publicznego, w województwie świętokrzyskim w latach 1995 ÷ 2008 zostały ujęte w tabeli 1. Rysunek 1 ilustruje graficzny obraz zmian podmiotów gospodarki narodowej w sektorach publicznym i prywatnym ogółem. Na tym samym rysunku naniesione zostały również ilościowe zmiany osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przyjętym przedziale czasowym. W obu analizowanych sektorach, jak również w grupie osób prowadzących pozarolniczą działalność obserwuje się wyraźne trendy wzrostowe. Poniższy rysunek ukazuje wyraźną dominację sektora prywatnego nad publicznym. W latach 1995÷2008 procentowy udział podmiotów sektora prywatnego, w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim, wynosił ok. 96%. Wahał się on w przedziale od 95,6 do 96,7%. Pozostałą lukę podmiotów gospodarki narodowej na terenie województwa świętokrzyskiego, wypełnia sektor publiczny, którego udział określony jest na poziomie 3÷4%. Przyjmując rok 1995 za rok bazowy, obserwujemy wzrost ilości podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym o ponad 100%, tj. o ok. 106%.

³ www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm.

⁴ Por. tamże.

⁵ Por. tamże.

⁶ Por. tamże.

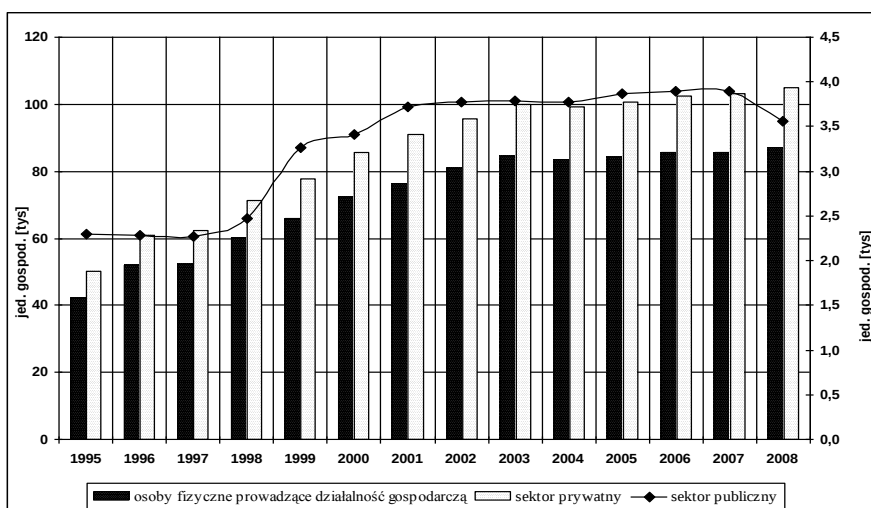
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim w latach 1995÷2008

Lata	Podmioty ogółem	Sektor prywatny							Sektor publiczny				
		ogółem	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	spółki handlowe	stowarzyszenia i organizacje społeczne	spółdzielnie	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	fundacje	ogółem	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	przedsiębiorstwa państwowe	spółki handlowe	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
1995	52 360	50 061	42 244	1 682	291	596	206	61	2 299	1 039	165	96	2
1996	63 142	60 855	51 762	1 858	476	597	251	67	2 287	1 067	150	113	3
1997	64 455	62 184	52 257	2 016	582	596	310	68	2 271	1 130	135	112	3
1998	73 913	71 437	60 258	2 202	702	590	351	72	2 476	1 061	114	112	3
1999	81 157	77 896	65 734	2 330	817	585	385	75	3 261	1 252	105	120	3
2000	89 174	85 766	72 522	2 516	1 101	567	427	78	3 408	1 399	90	127	1
2001	94 597	90 879	76 475	2 899	1 947	564	451	88	3 718	2 434	77	153	1
2002	99 538	95 760	80 911	3 278	2 012	555	460	98	3 778	2 441	72	151	0
2003	103 679	99 894	84 512	3 511	2 165	546	477	108	3 785	2 420	60	158	1
2004	103 116	99 341	83 497	3 700	2 290	542	494	118	3 775	2 429	22	156	1
2005	104 416	100 548	84 352	3 819	2 393	539	499	131	3 868	2 500	15	151	1
2006	106 312	102 416	85 652	3 973	2 524	537	527	147	3 896	2 497	12	150	1
2007	106 904	103 006	85 720	4 166	2 660	534	540	155	3 898	2 496	10	145	1
2008	108 399	104 833	87 202	4 286	2 767	505	537	162	3 566	2 416	5	153	0

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

W przypadku sektora publicznego, najwyższy wzrost w porównaniu z rokiem 1995 obserwujemy w roku 2007 i wynosi on ok. 70%, zaś w roku 2008 spada on do ok. 55%. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których ilościowe zmiany przedstawia Rysunek 1, to dominująca grupa podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym. Stanowi ona ok. 81% wszystkich podmiotów gospodarki na terenie województwa świętokrzyskiego, a jej udział w sektorze prywatnym wynosi ok. 84%. Do pozostałych podmiotów wchodzących w skład sektora prywatnego zaliczamy: spółki handlowe, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

Rysunek 1. Ilościowe zmiany podmiotów gospodarki narodowej w sektorze publicznym i sektorze prywatnym oraz w grupie osób prowadzących pozarolniczą działalność

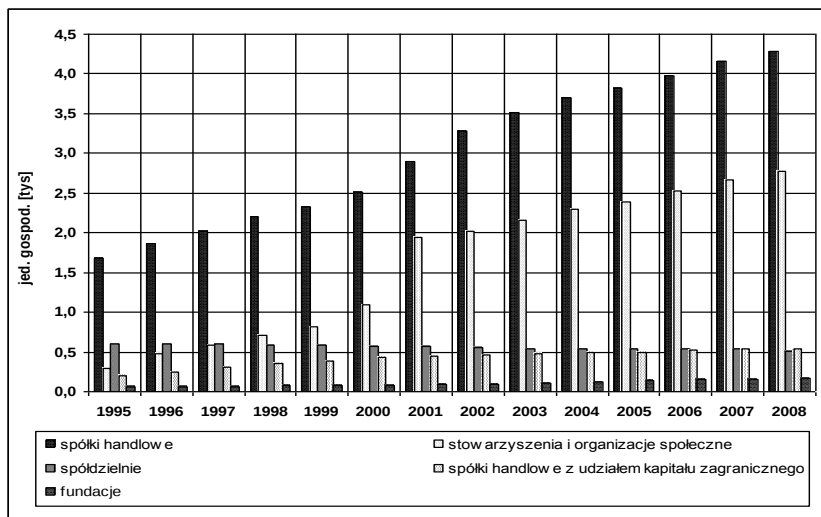

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Zmiany ilościowe podmiotów wchodzących w skład sektora prywatnego, z wyłączeniem osób prowadzących działalność gospodarczą, przedstawia Rysunek 2. W czterech spośród pięciu przedstawionych grup podmiotów należących do sektora prywatnego obserwuje się wyraźny trend rosnący. Należą do nich: spółki handlowe, stowarzyszenia i organizacje społeczne, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego oraz fundacje. Odmienne sytuacja przedstawia się w przypadku spółdzielni w województwie świętokrzyskim. W przypadku tej grupy podmiotów obserwuje się trend malejący - ich ilość systematycznie się zmniejsza w analizowanym okresie, tj. w latach 1995÷2008. W roku 1995 ilościowy układ podmiotów gospodarki w sektorze prywatnym, z wyłączeniem osób prowadzących działalność gospodarczą, jest następujący: spółki handlowe, spółdzielnie, stowarzyszenia i organizacje społeczne, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego oraz fundacje. Taka kolejność utrzymuje się przez kolejne dwa lata. Rok 1998

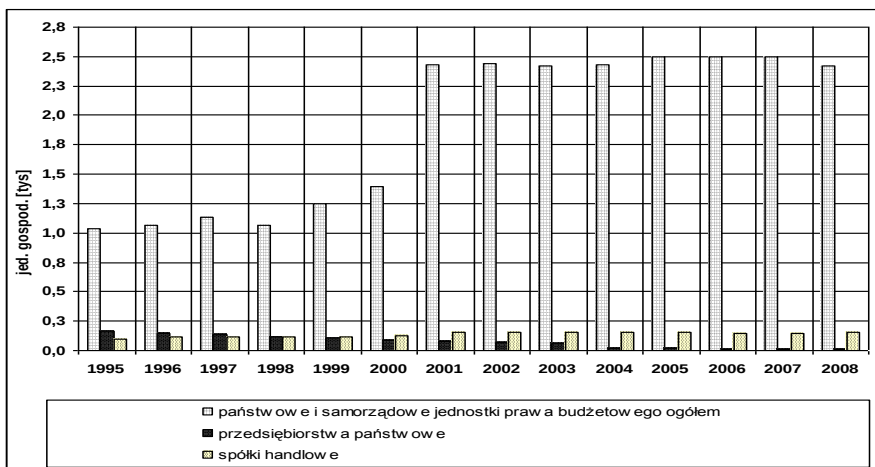
przynosi zmianę na trzecim miejscu w sektorze prywatnym – miejscami zamieniają się stowarzyszenia ze spółdzielniami. Ilość spółdzielni w województwie świętokrzyskim systematycznie maleje i w roku 2007 spadają o „kolejne oczko” w dół – zostają wyprzedzone przez spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego. W roku 2008 obserwujemy ich spadek ok. 15% w porównaniu z pierwszym rokiem w analizowanym okresie tj. rokiem 1995.

Rysunek 2. Ilościowe zmiany podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym z wyłączeniem osób prowadzących działalność gospodarczą

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Rysunek 3. Ilościowe zmiany podmiotów gospodarki narodowej w sektorze publicznym

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Graficzny obraz ilościowych zmian podmiotów gospodarki narodowej w sektorze publicznym w województwie świętokrzyskim w latach 1995÷2008 przedstawia rysunek 3.

Ujęte tam zostały trzy największe grupy podmiotów gospodarczych analizowanego sektora. Należą do nich: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, przedsiębiorstwa państwowe oraz spółki handlowe. Dominującą grupą podmiotów gospodarczych, w sektorze publicznym, są państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego. W analizowanym okresie obserwujemy wyraźny ich trend wzrostowy aż do roku 2005, kiedy ilość podmiotów w tej grupie jest największa. Do końca roku 2008 ich ilość nieznacznie maleje – obserwowany jest spadek ich ilości na poziomie 3,4%. Drugą, co do liczebności podmiotów w roku 1995 grupą w sektorze publicznym, są przedsiębiorstwa państwowe. Analizując ilościowe zmiany przedsiębiorstw państwowych obserwuje się bardzo drastyczny spadek ich ilości na terenie województwa świętokrzyskiego. Ich liczba, w latach 1995÷2008, maleje ze 165 w roku 1995 do zaledwie 5 w roku 2008. W roku 1999 tracą drugie miejsce na rzecz spółek handlowych sektora publicznego. Wzrost ilości spółek handlowych obserwuje się aż do roku 2003, wtedy to właśnie osiągają swoje apogeum. Od roku 2004 ich ilość systematycznie maleje aż do roku 2007. W ostatnim roku, analizowanego przedziału czasowego, zauważa się wzrost o ok. 5,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Przedstawione powyżej zmiany ilościowe pomiędzy dwoma grupami sektora publicznego, mogą być tłumaczone w oparciu o trwające nieprzerwanie procesy przekształceń własnościowych. Szczególną rolę w analizowanej sytuacji odgrywa proces komercjalizacji, czyli przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę handlową – spółkę akcyjną lub spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością⁷. Przyjrzyjmy się, jak w ostatnich sześciu latach analizowanego okresu następowały ilościowe zmiany nowo zarejestrowanych, jak również wyrejestrowanych podmiotów na terenie województwa świętokrzyskiego w sektorze publicznym i prywatnym oraz wśród osób prowadzących działalność gospodarczą. Dane liczbowe zebrane zostały w tabeli 2. Analizie graficznej poddane zostały podmioty należące do sektora prywatnego i publicznego ogółem oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 2. Wyrejestrowania (W) i nowe zarejestrowania (Z) podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym i publicznym ogółem oraz w grupie osób fizycznych prowadzących działalność w województwie świętokrzyskim w latach 2003÷2008

Lata	Sektor prywatny				Sektor publiczny	
	Ogółem (Z)	Ogółem (W)	Osoby fizyczne (Z)	Osoby fizyczne (W)	Ogółem (Z)	Ogółem (W)
2003	6856	2727	6059	2452	127	119
2004	5837	4791	5133	4530	117	104

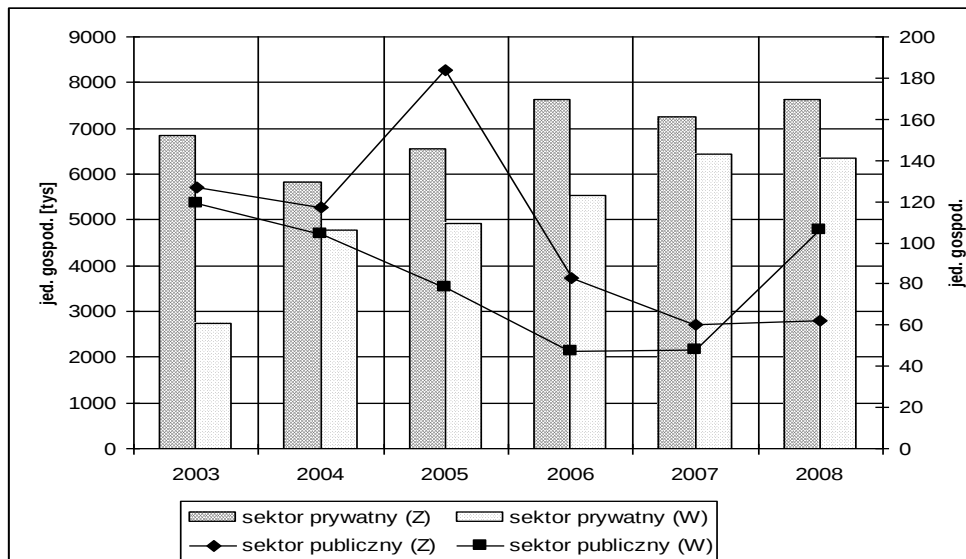
⁷ Art. 1 i Art. 2 pkt 1 - Ustawy z dn. 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, Dz.U. z 2002 Nr 171, poz. 1397 z późn. zm.

2005	6564	4921	5955	4676	184	78
2006	7629	5548	6815	5287	83	47
2007	7245	6444	6459	6182	60	48
2008	7629	6336	7326	5677	62	106

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Rysunek 4 przedstawia nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej w latach 2003÷2008 w sektorze prywatnym i publicznym ogółem. W sektorze prywatnym, zarówno podmioty wyrejestrowane jak i nowo zarejestrowane przedstawiają trend rosnący. W każdym roku analizowanego okresu w sektorze prywatnym, ilość nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej jest zawsze wyższa od wyrejestrowanych. Odminną sytuację obserwujemy w sektorze publicznym, gdzie ilości podmiotów nowo zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych w kolejnych latach tworzą trend malejący. W całym analizowanym okresie, tj. w latach 2003÷2008, obserwuje się wyraźny trend wzrostowy wyrejestrowań i nowo rejestrowanych podmiotów sektora prywatnego w województwie świętokrzyskim. Największy ilościowy udział podmiotów w sektorze prywatnym mają osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Rysunek 4. Wyrejestrowania (W) i nowe zarejestrowania (Z) podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym i publicznym w województwie świętokrzyskim w latach 2003÷2008

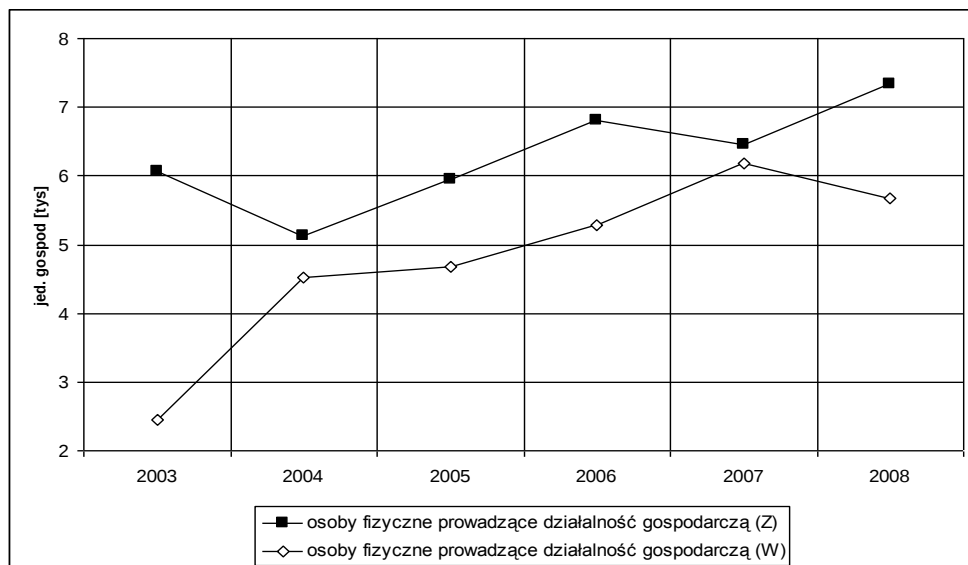

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Rysunek 5 przedstawia nowo zarejestrowane i wyrejestrowane podmioty należące do grupy osób fizycznych prowadzących działalność w latach 2003÷2008 w województwie świętokrzyskim. Ilość wyrejestrowań rośnie od roku 2003, aż do

roku 2007. W ostatnim roku, tj. 2008, daje się zauważyć nieznaczny spadek ilości likwidowanych podmiotów gospodarki narodowej. Analizując zmiany nowo zarejestrowanych osób prowadzących działalność w latach 2003÷2008, podobnie jak w przypadku wyrejestrowań, mamy do czynienia z trendem rosnącym. Ilość nowo zarejestrowanych podmiotów, analizowanej grupy sektora prywatnego, jest zawsze wyższa od liczby wyrejestrowań.

Rysunek 5. Wyrejestrowania (W) i nowe zarejestrowania (Z) osób prowadzących działalność gospodarczą w województwie świętokrzyskim w latach 2003÷2008

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Znając ilościowe zmiany podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim w latach 1995÷2008, których zarys przedstawiłem powyżej, przyjrzymy się tym samym podmiotom, lecz podzielonym według klas wielkości. Podmioty gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim, ujęte w tabeli 3, zostały sklasyfikowane według kryterium liczby pracujących, tzn. klas wielkości. Wyróżniamy pięć klas wielkości. Najliczniejszą grupą podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim jest klasa, w której podmioty gospodarki narodowej zatrudniają od 0 do 9 pracowników. Udział procentowy tych podmiotów w ogólnej liczbie wszystkich podmiotów gospodarki narodowej mieści się w wąskim przedziale 95,2÷95,4 %. Wraz ze wzrostem ilości pracowników w kolejnych klasach, procentowy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej, sukcesywnie maleje. W kolejnej klasie, w podmiocie zatrudnionych jest od 10 do 49 pracowników, udział procentowy wynosi ok. 3,8 %. Następne trzy klasy to podmioty zatrudniające odpowiednio: od 50 do 249 pracowników, od 250 do 999 pracowników i 1000 i więcej pracowników. Procentowy udział wynosi odpowiednio: 0,8%, 0,1% i 0,02%. W pierwszych dwóch klasach podmiotów gospo-

darki narodowej, zatrudniających do 9 i do 49 pracowników obserwuje się wyraźny trend wzrostowy. Ilość podmiotów w tych grupach z roku na rok się zwiększa. Ze skrajnie odmienną sytuacją spotykamy się w przypadku dwóch ostatnich klas wielkości. W podmiotach zatrudniających pracowników w przedziałach 250÷999 i powyżej tysiąca. Mamy tutaj do czynienia z trendem malejącym. Porównując skrajne lata analizowanego okresu ilościowe zmiany kształtują się odpowiednio na poziomie 15 i 19 %.

Tabela 3. Podmioty gospodarki ogółem i wg klas wielkości w województwie świętokrzyskim w latach 2002÷2008

lata	Podmioty gospodarki narodowej					
	ogółem	wg klas wielkości				
		0 – 9 pracowni- ków	10 – 49 pracowni- ków	50 – 249 pracowni- ków	250 - 999 pracowni- ków	1000 i więcej pracowni- ków
2002	99 538	94 964	3 599	830	119	26
2003	103 679	98 949	3 768	826	108	28
2004	103 116	98 277	3 895	810	110	24
2005	104 416	99 439	4 045	803	108	21
2006	106 312	101 265	4 111	808	108	20
2007	106 904	101 776	4 189	814	105	20
2008	108 399	103 153	4 298	826	101	21

Źródło: www.stat.gov.pl/bdr - opracowanie własne.

Podsumowanie

Przybliżenie problematyki ilościowych zmian w podmiotach gospodarki narodowej miało na celu zwrócenie szczególnej uwagi na osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Analizowana pod względem ilościowym grupa podmiotów gospodarki narodowej, zajmowała pierwszą pozycję w województwie świętokrzyskim w latach 1995÷2008. W całym przedziale czasowym, udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, utrzymywał się w sektorze prywatnym na poziomie ok. 96%. W ciągu dziewiętnastu lat analizowanego okresu, udział procentowy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, nie był nigdy niższy niż 80% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Porównując powyższe wielkości z danymi przedstawiającymi rozkład ilości podmiotów w poszczególnych klasach wielkości jeszcze bardziej utwierdzamy się w przekonaniu o dominacji analizowanej grupy podmiotów w województwie. Ilość zarejestrowanych podmiotów grupy osób prowadzących działalność gospodarczą jest zawsze wyższa od ilości wyrejestrów podmiotów w tej grupie w latach 2003÷2008 na terenie województwa świętokrzyskiego. Tłumaczy to przyrost ilości osób prowadzących działalność gospodarczą na analizowanym terenie, a zarazem przekłada się na wzrost globalny w sektorze prywatnym. Ciągły wzrost ilości osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą dobrze rokuje na przyszłość

szczególnie w obecnych czasach globalnego kryzysu światowego. Spory odsetek, w tej grupie, stanowią osoby fizyczne prowadzące jednoosobowo działalność gospodarczą. Liczne programy pomocowe, finansowane w większości ze środków unijnych, umożliwiają nowo powstałym podmiotom odnalezienie się w turbulentnej gospodarce województwa świętokrzyskiego.

Bibliografia

1. *Podmioty gospodarcze według rodzajów i miejsc prowadzenia działalności w 2006 r.*, GUS, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2007
2. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2008 r.*, GUS, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2009
3. *Grupy przedsiębiorstw w Polsce w 2007 r.*, GUS, Departament Przedsiębiorstw i cen, Materiał na konferencję Warszawa 2009 r.
4. *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2008 r.*, GUS, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2009
5. http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks
6. http://www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm
7. Ustawa z dn. 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, Dz.U. z 2002 Nr 171, poz. 1397 z późn. zm.

Abstract

Natural persons conducting economic activity in the ownership structure of the entities of the national economy in the świętokrzyskie region in the years 1995-2008

The ownership structure of the entities of the national economy in the świętokrzyskie region in the years 1995-2008 the natural persons carrying out economic activities, in quantitative terms, are amongst the best investments. The share of this group of entities, throughout the analysis period does not fall below 80% of all registered entities of the national economy in the region. Natural persons conducting economic activity are simultaneously the dominant group of entities forming part of the private sector. Its share is about the quantitative 96%. . In the years 2003-2008 in the świętokrzyskie region number of registered entities in the group of people running their own business is always higher than the amount of logout entities in group. This explains the increase in the number of people running business in the świętokrzyskie region, being relevant factor to a global growth in the private sector at the same time.